

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 „ — „

Helyben házhoz kordva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.
Negyedévre . . . 3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszatérítésére vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, szeptember 13.

Püspöki konferencia.

Az egyházpolitikai harcok óta nem tartott a magyar püspöki kar konferenciát, a melynek tárgyalásai elé nagyobb érdeklődéssel nézett volna a katolikus közvélemény, mint az lesz, a melyre ma ülnek össze a Magyar Sion öre.

És méltán kíséri élénk érdeklődéssel és feszült várakozással a katolikus világ a mai konferenciát, mert olyan tárgyak kerülnek ma ott megvitatás alá, a melyektől a magyar katolicizmus legvitásabb érdekei függnek.

Egyik főtárgya ugyanis a konferenciának az alsó papság kongruájának régóta huzódó s mind sürgősebbé váló ügye.

Főpásztoraink régóta belátták, hogy az alsó papság helyzetén segíteni kell. A század első negyedében készült az utolsó kongruaösszeírás, mely a lelkészi kongruát 315 frtban állapította meg. Ez az összeg a modern közgazdasági viszonyok között oly csekély, hogy azt továbbra is fenntartani lehetetlen. Eddig is csak úgy lehetett fenntartani, hogy főpapjaink és kegyuraink óriási összegeket áldoztak a lelkészek anyagi helyzetének javítására. A nagyvárad egyházmegyében pl. Szaniszló, Ipolyi és Schlauch püspökök; Hoványi, Mislui, Racsek, Bémer és más kanonokok és a világi kegyurak bőkezűségéből minden lelkésznek meg van az a kongruája, a melyet csak most óhajtanak

általánossá tenni: a 800 frt. Erdélyben Fogarassy, Lönhardt és Majláth püspökök és a kath. státus gondoskodása 600 frtot biztosított. De az ország többi részeiben még sok száz plébánia van, a melyek ma is a régi állapotban szynlődnék, tengődnek.

Ma pedig annál sürgősebb ezeken segíteni, mert a lelkészek jövedelme az ugynevezett új rend következtében megcsappant, terheik pedig megnövekedtek, a miről tanuskodnak, hogy többet ne említsünk, az adókönyvek.

Az új kongruaösszeírás készen van már, talán a restaurált országos kongrua-bizottság is elkészült a revízióval, a melyet tavaly rendelt el a legfőbb apostoli kegyur. Most már főpásztorainktól várja a kath. papság a kongrua ügyének végleges megoldását és rendezését. Bizunk benne, hogy az ő apostoli buzgóságuk, bölcsességük és áldozatkészségük ezuttal is meghozza a várt segítséget és nem engedi, hogy a lelkész-kedő papság a kormány kegyeinek legyen kiszolgáltatva.

A mai konferenciáról kibocsátott felhivatalos értesítésben nem látjuk a ki-tűzött tárgyak között az autonomiai 27-es bizottság elaborátumát. Nem hisszük, hogy ez azt jelentené, hogy nem is fog a konferencia foglalkozni az autonomia ügyével.

Mert ez az ügy is megérett már a végleges rendezésre. Két esztendeje, hogy az autonomiai kongresszus összeült, a 9-es és 27-es bizottság elkészült munkálatával, nagyon is óhajtott volna, hogy a kongresszus plénuma is megkezdje tár-

gyalásait. De ennek egyik előfeltétele, hogy a püspöki kar foglalkozzék vele.

Ezekon kívül más fontos tárgyai is lesznek a konferenciának. A katolikus tanügynek életbevágó kérdései várnak megoldásra. Hiszünk, hogy b. e. Schusztter püspök fejedelmi hagyománya alapján a kath. egyetem ügye is szönyegre kerül.

Az egész kath. világon s hazánkban a jövő évben tartandó századvégi ünnepélyek s a magyar katolicizmus és az apostoli királyság kilencz százados évfordulójának méltó megünneplése szintén kiemelkedő tárgya a mai püspöki konferenciának.

Isten kegyelme vezérelje főpásztorainkat, hogy tanácskozásuk eredménye a magyarországi katolicizmus vitális ügyeinek felvirágozása legyen!

Ész és szív.

Törökkanizsai *Schulpe* György, kinek emberbaráti szíve, a munkások iránti önzetlen jóindulata, már tényekből is ismeretes, két gyönyörűen indokolt igen megszívlelendő kérelmet, illetőleg indítványt küldött fel a kormányhoz, melyekből hisszük, hogy mielőbb törvény lesz, mert mindenkinek hasznos, erkölcsi téren pedig kiszámíthatlan értékű mindkét indítvány.

Adjuk teljes szövegében:

I.

Köztudomású tény, hogy a régi céhek a korábbi időkben mily sokat adtak arra, hogy a munkaképesség, a becsületesség és az egyházas kegyesség szellemét fenntartsák körükben.

A formák változnak és ha túlélték magukat, nem szabad, de nem is lehet őket erőszakkal fenntartani; hanem a vallásos érzületet, a becsület-

első szerelem egy sugara s olyan jóleső érzéssel töltötte el egész valóját. Bábnak érezte magát, kivel mindent tehetnek, — összetörhetik, vagy felcizizomázhatják. Rabbá akarta tenni Kapossynét s azon vette észre, hogy ő lett a Kapossyné rabja.

Az erélyes főhadnagy, kitől egy escadron legénysége reszketett, most olyan volt, mint egy bamba gyermek, — kikacagta önmagát. Majd elkomolyodott s megfogta a szép asszony fehér bársony kezét s bele nézett abba a sötét éjszakába, melynek látásától annyian megsédültek s melynek tüze oly sok szívet égetett össze.

— Nem fél az Istentől?

— Miért?

— A vétkeiért! Azokért a nagy súlyos vétkeiért . . . hiszen tudja! . . . Gondolkozzék csak!

— Tudtommal, nekem nincsenek olyan nagyon nagy vétkeim, melyekért talán még vezekelnem is kellene, sőt mi több, — pardon, — még az ön bocsánatáért is esedeznem.

— Mit tart hát ön vétkeknek? Az talán erény, hogy megfélemlézve arról, az eskürellyel férjének tett, szíveket rabol, szíveket tép szét s nem egy embert dönt a boldogtalanság mély, veszebelmes örvényébe.

— Ez nem véték, hiszen nem csaltam meg az uramat, már pedig, úgy tudom csak ez esetben volnék esküszegő.

— Nem csalta meg az urát, de többet követett el ennél. Egy szédítő mosolya, egy kaczer igéző pillantása elég, hogy bárkit rab-szolgájává tegyen, s mikor ez szolgálataiért ju-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Huszár bravour.

Írta: Ifj. Márkus János.

A szép Kapossyné arcza egészen felvidult, mikor az inas száraz, sablonos hangon bejelentette:

— Szentgyörgyi Kálmán huszár főhadnagy.

Az ostoba szolga, nem tud különbséget tenni! Ugyan olyan hangosan jelenti be a garnison legschneidigabb főhadnagyát, mint valami ékszerekben utazó vigézet s fogalma sincs róla, hogy asszonyának mégis milyen örömet szerzett. A pamlag egyik szegletébe huzódott, hogy a másikkal meg helye legyen az érkezőnek. Egy pillanat múlva már sarkantyú csengés tölti be a salon minden zugát s a főhanagy ur egy kézcsokkal megindítja a bók özünt. Így megy ez nap mint nap. Csupán személyekben történik némi változás, mert amiket ma Szentgyörgyi Kálmán elmond, holnap már Ladányi Sándor fogja ugyanazokat ismételni. Mindkettő ugyanazt azt az egyenruhát viseli s így a személyi változás jóformán még fel sem tűnik a szép asszonynak. Azzal meg éppen mit sem törődik, hogy férjét a város pletykáznai szerető elemei már csak a »szegény tártár« nevén illetik. Mit törődik ő a világgal? Hiszen akire irigykednek, bizonyos, hogy arról fognak beszélni is a legtöbbet. Milyen szép is az, ha valaki irigylés tárgya! Udvaroltat ma-

gának, labdázik a szívekkel, körülrajongják szédítő bókokkal s olyan meglegedett, mikor egy-egy kis tiszteske nagyot sóhajtvá, összetört reménnyel, kíváncsorig illatos salonjából. Olyan jóízűen kaczag utána, hogy jókedve átragad a kanári madarakra, sőt még a papagályra is s kórusban nevetik a kis hadnagyot, aki most fölötté szerencsétlennek érzi magát. Miért olyan bálgák a férfiak? Hiszen utóvégre ők a hatalmasabbak, miért engedik hát, hogy egy gyöngye, kaczer nő játékszerré alacsonyítsa őket?

* * *

Szentgyörgyi Kálmán az egy. dűli volt, aki ellenséges szándékkal lépte át a salon küszöbét. Meg akarta bosszulni társait s meg volt győződve, hogy bosszúterve sikerülni fog. Összeszedte minden taktikai tudományát s megindította a szép asszony elleni harcát.

Kapossyné szebb volt e napon mint bármikor. Legalább Szentgyörgyi előtt sokkal szebbnek tetszett s úgy érezte, hogy talán könnyebb dolog hulló golyózáporban szembe nézni az ellenséggel, mint Kapossyné nézét kiállani. Cserben hagyta minden tudománya s csak nézett merengve a szép asszonyra, az meg hangosan, jóízűen nevetett. A főhadnagyot máskor bosszantotta volna, hogy kikaczagják, most meg szóhoz sem tudott jutni s gyönyörűséget szerzett neki még az a ritunikus, csengő kaczagás is. Ugy érezte magát mint, egy kis diák, kinek szívébe lopózott az

érzést az iparral foglalkozók körében is meg kell őrizni, bármily szervezetet nyert is idők múltán ez az osztály.

A »mester« név a legszebb név, amely csak létezhetik, mert a legfelsőbb életkorok legfényesebb adományokkal megáldott emberei sem vihetik annál többre, mint hogy mestereknek neveztesse. S ha a mester név a legszebb, úgy bizonyára leg-tiszteletesebb a munkás név, mert nem a hatalom és nem a földbirtok, nem a hadseregek, vagy a fényes szellemi tehetség, avagy a gazdagság, hanem a komoly, erkölcsös munkásság alapja az igazi nemzeti nagyságnak és jólétnek. Ehhez mindenki járulhat és köteles is járulni.

A házasságot ez a legszebb megnyilatkozása.

Tisztes ember, aki igaz munkás!

Annál sajnósebb tehát, hogy a munkások között család remények, világosan át nem gondolt általános eszmék kezdenek terjedni s közülök nem kevesen olyan utakon törnek a boldogságra, a melyek a társadalmi és a magánélet minden erkölcsi és vallási alapjainak romjain vezetnek át.

Aki tehát polgári társadalmunk jövőjének szerencsés megoldását óhajtja, annak a munkáskérdéssel komolyan kell foglalkoznia, mert hiszen ez a társadalmi kérdésnek egyik főalkotó része.

Engedtessek meg tehát csekélységemnek e fontos kérdés egy kis részéhez hozzájárulnom.

Amennyiben már az 1898. esztendő folyamán volt szerencsém a Nagyméltósága, Perczel Dezső, volt m. kir. belügyminiszter urnak »A munkások testi épsége és annak megvédésére irányuló javaslatomat átadni, szabad legyen még a munkásokra vonatkozó következő előterjesztésemet is benyújtanom.

Szomorúan tapasztaljuk, hogy a bérnek és napszámnak szombaton este szokásos kifizetése igen nagy kárt okoz a napszámosok óriási nagy részének s különösen azok családjának.

Az egész heti keresményt szombaton este kapják meg; ekkor a heti munkának vége: másnap ünnep következik. Elég ok és alkalom arra, hogy a napszámos, ki többnyire családfő, pihenésre való idejét, keservesen keresett bérét, sok esetben nemtelen mulatozásra töltsön, arra számítva, hogy majd másnap kinyugodhatja magát, vagy pedig, különösen, ha vasárnap kapja a napszámot, a mi szintén gyakori és amely eljárás még a vasárnapi szünetet is megrövidíti, akkor vasárnap fogy el a bér és hétfőn hever ki a munkás vasárnapi mulatozását, természetesen jövedelme rovására és családjának kárára.

A szombat esti és vasárnapi dobzódást és tékozlást követő hét a sanyarúság, a koplalás, a testi erők apadásának ideje, a gyermekek fejlődésének megölője. Szóval a mostani szokás a legtöbb esetben a munkás anyagi kárára, testi erőinek

pusztulására, lelki tehetségeinek eltompulására vezet, nem is szólván a minden ország talpkövének, a tiszta erkölcsnek megfertőzéséről. Hogyan kívánjuk tehát az ily egyéntől azt, hogy hazáját szeresse, ha a maga kisebb hazájának, családjának testi és lelki, anyagi és erkölcsi javát is szentségtörő kezekkel tépi szét?

E siralmas állapot megszüntetésére vonatkozó javaslatom abból áll, hogy a munkások heti bére a hét derekán, csütörtökön este, (hetivásár előtti napon) fizetessék ki és a másnapi munka a rendesen 2 órával később kezdődjék, amely javaslatom elfogadása a következő előnyöket biztosítja:

1. Pénteken, illetve hetivásár napján, amikor minden érlelmi cikkekből a készletek nagyobbak is, az árak sokkal olcsóbbak mint vasárnap. Nem lévén ünnep, kevesebb alkalom lenne az összes heti-jövedelem egyszerre elköltésére, éppen azért.

2. A megmaradott összegből házi szükségletre több jutna a feleségnek, aki megvehetné a következő hétre való érlelmi és egyéb szükségleti cikkeket, ezzel a megélhetés legalább egy hétre biztosítva lenne, a gyermekek iskola-szükségletére, vagy ruhára így inkább maradna valami, a legrosszabb esetben is mintegy vasárnapig, tehát 2—3 napig legalább, emberhez illobben élne a család.

3. A vasárnapi bő költsékezésre kevesebb pénz maradna s így az a nap inkább megszentelhető lenne, jutna idő a templomra, erkölcsi épülésre, építő olvasmányra és valóban pihenőre is fordíthatná a munkások a vasárnapot. A mostani káros mulatozások helyett, józanabban töltvén a napot, megnyugosztalnák kifáradt tagjaikat, a szesz mámore helyett üde levegőt élvezhetnének és üdőbb lelkülettel, kinyugodott testtel kezdenék meg a beálló hét munkáját.

4. Ezen intézkedés azon célból is óhajtandó, hogy létezése folytán a vasárnap délelőttre összeröplött kereskedelmi forgalom áttétnék a hét más napjaira s ekkép egyrészt könnyebben volna megvalósítható a vasárnapi munkaszünet kibővítése, illetőleg annak meghosszabbítása a kereskedelemre vonatkozólag, mivel ez esetben délelőtti 10 órától fogva az üzletek bezárása minden nehézség nélkül lenne foganatosítható, másrészt a forgalom helyesebb megosztása által megszűnnék a kereskedésekben a most különösen hétfőn és szerdán általános tapasztalt pangás. A forgalom tehát csenkitást nem szenvedne, csupán a vasárnapi munka a forgalmi napokra háramlana át.

Ezt az intézkedést ugyan minden munkaadó külön-külön is életbe léptethetné, de sajnos, a munkaadó és a munkások közötti pusztán dologi és jogi viszony a személyes érdeklődés által országszerte még nem nemesült erkölcsi viszonyná, tehát az egyöntetűség elérésére a magas miniszteriumtól kell az intézkedéseknek származniok.

II.

Megezőfolthatatlan tapasztalati tény az, hogy úgy testileg, mint szellemileg tönkre megyünk, ha a munka idejét egy nyugalmi nap által mindig újra meg nem szakítjuk. Szüksége van pihenés napjára az egyéni életnek, de szüksége a társadalmi életnek is. A testi és a szellemi erők idő előtt fölemész-tődnek, ha a természet emez isteni rendjét figyelmen kívül hagyjuk; de kárt vall azzal a családi és társadalmi élet is, még pedig annyival inkább, mert korunkban mindinkább fokozódik a munka, mind nagyobb mértékben veszi igénybe erőinket és a családtagokat mind jobban elvonja a háztól.

A szellem elhal, a kedély üres és sivár lesz, önzés és anyagiás irányzat jut ott uralomra, ahol nincs meg a nyugalomnak és a csöndnek napja. Angolország, Skótszág és Amerika nagyon helyesen cselekesznek, amikor a vasárnap nyugalmat oly szigorúan megtartják. Tudják, hogy attól függ jólétük és boldogulásuk. Népeik már régóta fölemésztettek volna, ha a modern ipar zúgó gépezetét a hatalom szava időnként el nem hallgattatná.

Az újabb német törvényhozás elve szintén az, hogy államilag kell megvédeni a rendelkező és alkalmazott munkaerőket a vasárnapi dolgoztatás ellen.

Örömmel veszi észre tehát minden magyar haza, hogy nálunk is mind több és több intézkedés követeli a vasárnap megszentelését, mert hiszen népünk jövője jórészt ettől függ.

Nem tagadható el azonban, hogy a magyarországi intézkedések ez irányban fogyatékosak. Fogyatékosak különösen a kereskedők és a kereskedelmi alkalmazottak szempontjából, amely tényt a következő körülményekkel szabadon igazolnom.

Kereskedőink a mai rendezetlen állapotok miatt reggel 5 és 7 óra között kezdik meg napi munkájukat, a mely, a sebtében való megebédelés idejét leszámítván, szakadatlanul tart esti 9—10 óra utánig. Hat napi erőltetett és értelmileg is végzett munka után jön a vasárnap, amikor ismét csak déli 12 órákor szünek a terhes munka. A kereskedőknek és a kereskedelmi alkalmazottaknak tehát egyéb szabad idejük nincsen, mint a vasárnap délután, amely sem testi pihenésre, sem lelki üdülésre, sem erkölcsi épülésre nem elégséges, nem alkalmas. Amennyiben pedig a kereskedelmi alkalmazottak csak néhány osztály olvégzése után lépnek a kereskedői pályára, hűzagos képzettségüknek pótlására a vasárnap délután keretén belül nem is gondolhatnak. Mindezen bajok gyökeres orvoslása egyedül és kizárólag a teljes vasárnapi munkaszünet kötelezővé tétele által lehetséges ugyan, de a kereskedők kérése ennél kevesebbre szorítkozik. A kereskedők óhajta ugyanis az, hogy az üzletek hétköznapiokon esti 8 órákor, vasárnapokon és Szt. István-napján pedig déli 12 óra helyett d. e. 10 órákor záródjanak.

Felmerül azonban az a kérdés, vajjon nem szenved-e a kereskedelem és a közönség a vasárnapi munkaszünet kibővítése és a hétköznapi záróra szabályozása által? A kereskedők nyugodtan felelik, — hogy nem, mert hiszen minden jólelkű és nemesebben gondolkodó háziasszony és egyéb vevő a szükséges háztartási és egyéb cikkek beszerzéséről figyelmesebb körültekintéssel, a jelzett üzleti órák keretén belül könnyen gondoskodhatik.

Nem tagadható azonban, hogy a fogyasztó közönségnek van egy számottevő része, amely fáradságos heti munkája után való keresményét csak szombaton este, avagy épen vasárnap délig kapja meg és jobb alkalom hiányában a jelen körülmények között kényszerítve van, szombat este késő óráiban szükségleteit a legközelebb eső külvárosi kis üzletekből felemelt árakon, más élelmiszereket meg a vasárnapi, általánosan drágának ismert piacon beszerezni. E nyomasztó helyzetből azonban könnyű a kibontakozás, amelyre nézve külön is beadott kérelmem röviden azt óhajtja, hogy az állami és magánvállalatoknál az eddig szokásban levő szombati bér, illetve napszám kifizetéseket magas miniszteri rendelet, illetve országgyűlési határozat útján megszüntetni és azokat a szegény nép jól felfogott érdekében a hét derekára, illetve csütörtökre, (szóval hetivásár előtti napra) áttenni egyessék.

Ezenkívül az ügy teljes rendezésére még az is kívánatos lenne, hogy a munkaadók mintegy önként, a most szombat estén szokásban levő korábban való munka megszüntetése helyett inkább a hetivásárok délelőtti 1—2 órával később kezdessék meg a munkát, aminek kieszközlésére szintén Nagyméltóságod nagybecsű támogatását kérem.

talmát követeli, — ön kikacagja s eltaszítja magától. Asszonyom! Ha önezt nem tartja véteknak, nagyon furcsa felfogásai lehetnek az erkölcsről!

— És most én kérdelem! Honnan veszi ön azt a bátorságot, hogy velem s rólam ily hangon beszéljen? Mi joga s mi okból teszi ön ezt?

— Mert szeretem! Mert egyike vagyok azoknak, kiknek megrontotta az életét.

— Én?!

— Igen, ön asszonyom! Tegye jóvá hibáját, adja vissza a boldogságomat!...

— Hogy adhatom én azt vissza?

— Csókoljon meg!

A főhadnagy fölig pirult s szavaira a szép asszony kacagással felelt. Kacagott akkor is, mikor megcsókolta kezét s egy forró könyvecskét ejtett reá. A sarkantyú pengése is elhangzott a hosszú folyósón s a szép asszony, még mindig nevetett... jóízűen nevetett.

Szentgyörgyi Kálmán reggel négy órákor ért bába. Egész éjjel pezsgőzött s úgy mámorosan mászott keresztül a kapu tetején. A kis város lakói bizonyára erről a furcsa esetről fognak egész nap tárgyalni s talán el jut, még a szép asszony fölébe is.

Szobája ajtaján, már legalább is egy fél-óraig kellett zörgetni. Alig tudta felrázni almából a legényét, ki mint minden tiszt szolga, lelkiismeretét csinált a mély alvásban.

Végig nézett a »vigyázz«-ban álló álmos képű fickón, valamit mormogott a bajusza

alatt, aztán oda dobta neki a leoldott kardot s bement a szobájába.

Kinyitotta az ablakot s kikönyökölt. Virradni kezdett. A közeli káoszárnyából ide hallatszott az őrszem kiáltása:

— Fegyverbe!!

Aztán a hornista elfújta szépen az »imát«, majd az »ébredést«. A tiszti szolga ezalatt felöltözött. Bejött a szobába s felriasztotta merengéséből a főhadnagyot, pedig ez talán éppen a szép Kapossynéről gondolkodott.

— Főhadnagy urnak jelentem alássan, mehetek a szolgálati czédulával?

— Hová?

— Hát azt gondoltam, hogy talán maródit tetszik jelenteni.

— Nem jelentek!

— Öt órákor kivonulás.

— Pakolj ki, ne szemtelenkedj!

A szolga csak odakint merre megcsóválja a fejét s elgondolkozott rajta, hogy vajjon mi baja is lehet a főhadnagy urnak.

Szentgyörgyi meg előszedte fiókjából a revolverét, meg a töltényeket s elkövette a legutolsó huszár bravourt.

Pár perc múlva harsány kürt szó mellett vonult el az ezred Szentgyörgyi ablaka alatt. A kapitány megállította lovát és benézett. Ott látta a főhadnagyot az ágyon fekvő mozdulatlanul. Megcsóválta szürke fejét s oda sugta a kis hadnagyok:

— Bizonyosan megint lumpolt a gyerek, — úgy alszik, mint aki meghalt.

Amennyiben pedig a magas kincstár jó példával előljárni hivatott, kegyeskedjék odahatni, hogy a dohány elárúsítással mellékesen foglalkozó üzletek is köteleztesse a jelzett záróórát betartására, mert hiszen azon üzletekben a dohányelárúsítás ugyanis csak mellékes czikk; s a dohányelárúsítás engedély is csak kivételesen adatott.

Tény az, hogy kereskedőinknek nagy többsége, az izraeliták tetemes részével jelenleg is minden kényszer nélkül szívesen eltérne a most uralkodó rossz szokásoktól, de az elfajult versenytől való féltében, károsodástól tartva, nem teheti; elkerülhetlenül szükséges tehát az egyöntetű eljárás elvértetésére, hogy az intézkedés felsőbb helyről származzék.

Ha valamely országnak, úgy a mi édes hazánknak van égető szüksége a kereskedelmi osztály nagyfokú emelésére, annál is inkább, mert az eddig figyelemre nem méltatott közgazdasági mulasztásokat a kereskedők segítség mellett lehetséges pótolni, ami pedig a mai munkaviszonyok következtében nem várható. Hiszen a kereskedelmi alkalmazottak az eddigi szokások mellett testi és lelki erejüket túlfeszítvén, időnek előtte kidőlnek a hasznos munkások sorából s aki közülök életben marad is, testi és lelki erőiben rokkanttá lesz. E szomorú körülménynek róható fel az is, hogy a gyakorlatilag működő kereskedelem szolgáltatába kevesen, az intelligensebb családokból pedig csak elvétve állanak.

A dob és a veréb.

Kétféle rendőrt ismerek. Nyílt rendőrt és titkos rendőrt.

A nyílt rendőr posztan áll, a hivatalbeli uraknak szalutál és — egyebet nem csinál.

A titkos rendőr sem nem áll, sem nem szalutál, tehát valószínűleg egyebet csinál, de hát elvégre is azért titkos rendőr, hogy ne tudjuk mit csinál.

Hogy divatszertű legyek és szeczeszionista hasonlattal éljek, a rendőr, oldal kulissza az élet színpadán.

A hasonlat zsenialitása egészen megkapó lesz, ha magyarázatul hozzá teszem, hogy a szereplők a kulisszák között szoktak kisiklani.

Ritka dolog az, ha a kulissza is kisiklik. Ehhez legalább is az Ördög pituláira van szükség.

Ugy tetszik azonban, hogy nemcsak a színpadon adnak elő ilyen darabot, hanem az életben is.

Ime! Gyula város érdemes rendőrfőnöke ott hagyja kényelmes otthonát és utra kél.

No! de ilyet!

Utjában Nagyváradra jön.

No! de ilyet!

Itt megnézi a rendőrségünket.

Hallatlan!!!

Innen tovább utazik Tasádfőre, hol egy gyilkost fog elfogni.

Ez már hallatlan! Bele vele az ujságba.

Benne is volt, olvashatta, aki nem vak és olvasni nemcsak a rózsája szeméből tanult.

Másnap nagy lelki megnyugvással olvasta is ezt a hírt minden nyájas olvasó.

Délután éppen azzal a problémával foglalkoztam, hogy mi jobb egy fekete kávénál, de még nem jutottam addig a megfejtésig, hogy két fekete kávé, mikor a sürgönyhordó egy express-sürgönyt nyom a markomba.

A sürgönyben ez állott:

Összes váradi lapoknak

Igen érdekel Endrődi kapitány. Kérek személy leírást. Válasz fizetve. Kis kíváncsi.

Hírlapíró önérzetem lángra gyuladt s gyorsan vettem papírra a következőket:

Magas czilinder, alacsony sarku cipő, uti ruha.

Ez teljesen hasonlít azon személyleíráshoz, melyet a rendőrség szokott kiadni körözéskor.

A sürgöny feladásakor siettem egy kávéházba, hol a sajtó szokta naponként igénybe venni hitelét.

Itt megtudtam, hogy némileg lefőztek, mert egyik lap megírta azt is, hogy a kapitánynak bal vállán eper alakú jegye van.

Este ismét sürgönyt kaptunk.

Összes váradi lapoknak.

Hír szolgálatuk kitűnő. Kapitányt bandérium dísz szónoklattal fogadták. Én azonban nem szeretem a tolongást s esendesebb helyre költöztem. Kérem az összes lapokat utánam küldeni. Örökre hű előfizetőjük.

A körözött, de el nem fogott.

Én azt hiszem, hogy néha jobb volna a hírszolgálatunk, ha kissé rosszabb volna.
Különböző üdvözlő Gyulát — Kóby.

UJDONSAGOK.

TÁJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch park nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél-1-ig és d. u. 3-5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

Szeptember 14. Városi közgyűlés d. u. 3 órakor a városháza nagytermében.

* **A bibornok-püspök elutazása.** Dr. Schlauch Lőrincz bibornok-püspök a tegnap délelőtti gyorsvonattal, Mayer Antal szentszéki aljegyző kíséretében Budapestre utazott.

* **Az Örökimádás templomára.** A Budapesten Erzsébet királyné emlékére emelendő Örökimádás temploma ügyében országszerte nagyszabású mozgalom indult meg. Az alföldi megyékben gróf Czirákné-Almássy Erzsébet, a központi bizottság megbízottja vezeti a mozgalmat. Békésmegye egyes községeiben: Gyulán. Kétegyháza, Békés-Csabán, Orosháza, Békésen már szervezkednek a vidéki helybizottságok s a többi községek vezető egyénei e hó végére B.-Gyulára vannak egybehíva, ahol alakuló közgyűlést tartanak. A megyei központi bizottságok megalakulásáig az alföldi vármegyékre szóló összes teendőket Nogáll László plébános látja el a grófnő megbízásából. — A királynéért tartott nagy gyászmise alkalmával hétfőn a fővárosban az Örökimádás templomára eszközölt gyűjtésnél 3959 frt 57 kr. gyűlt össze, amelyhez az egyes miniszterek 100—100 frttal járultak. Többen arany és ezüst ékszereiket és régi értékes pénzeiket ajánlották fel a kegyeletes célra.

* **Uj tiszteletbeli kanonokok.** Király Ö Felsége Pironcsák István tresztenai esperes-plébánost, Gornály József ménhárdi esperes-plébánost és Harencsár József püspöki titkárt a szepesi székeskáptalan tiszteletbeli kanonokjaivá nevezte ki.

* **A honvédség diadala.** Tegnapelőtt ért véget a pestmegyei hadgyakorlat, a melyen a helybeli honvédek is részt vettek. A hadgyakorlaton négy honvéds négy közésezred vett részt. A gyakorlaton a honvédség három eset közül kettőben fényes diadalt aratott, úgy, hogy Ferencz Ferdinánd trónörökös elismerését nyilvánította, a mit a tegnapi napiparancsban adtak a legénység tudtára. A napiparancs ezen része így hangzik:

A Taksony környékén lefolyt hadtest záró gyakorlatok után tartott megbeszélés alkalmával Ferencz Ferdinánd főherceg trónörökös, a honvédség fellépése és magatartása fölött legteljesebb dicsérelt nyilvánította s kijelentette, hogy ezt Ö Felségével is közölni fogja.

E gyakorlaton az 1., 2., 3. és 4. honvédszeredek vettek részt. A váradi honvédek tegnap délután két órakor érkeztek haza külön vonattal.

* **Tanulmányi út.** Mayláth Géza gróf jószágigazgatója: Ruzsinkó Antal, az országban gazdasági tanulmányi utat tesz. Budapestre Szegedre utazott s innen pedig Nagyváradra fog jönni.

* **A mai közgyűlés.** A városháza nagy terme alig telik ma meg a közgyűlés alkalmából — a hosszunap miatt. A tárgysorozat ad elég alkalmat a vitára s bizonyára egyik-másik fontosabb ügynél lesz élénk felszólalás. A polgármester a havi jelentéssel kapcsolatban több indítványt tesz. A főügyészesség berendezésénél szintén vita várható, annál inkább, mert sokan méltatlankodnak a felett, hogy például a kárpi-tos munkákra kiírt összegből egyik helybeli iparos 12 1/2 %-ot engedett, míg egy debreczeni cég 14 1/2 %-ot engedményt tett; a különbözet itt csak 15 frt. Daczára ennek, a tanács a debreczeni cég ajánlatát ajánlja elfogadásra. Ennél már méltányosabb eljárást érdemelnének a helybeli iparosok a várostól. E tekintetben teljesen jogos a főlháborodás s a közgyűlés bizonyára másként fog határozni.

* **Esküvő.** Özv. Magyar Gézáné kedves és nagyműveltségű leányát, a váradi társaságok kedvelt tagja: Gabriella, ma délelőtt fél tízkor esküszik örök hűséget az olasz-zi ev. református templomban főlegényének, Péczely Ákos földbirtokosnak.

* **A Weiszlovits-ház kisajátítása.** A Bázarszoros kisajátításához szükséges Weiszlovits-ház kártalanítása ügyében a kir. törvényszék telek-bíróságánál a tárgyalásokat annyira befejezték, hogy a szakértők becslése van még hátra. A tárgyalások során Weiszlovits Adolf és neje kifogásolták, hogy házukat nem úgy becsülték meg előzetesen a szakértők, mint ipartelep. Ezért a kir. törvényszék erre nézve is szakértőket hallgat meg. A szakértő becselő-bizottság a következőkből áll: az ingatlanokra; elnök: Csizmazia Géza m. kir. államvasuti főmérnök, tagok: Csordacsics Ferencz, Tabéri Ármán, Váradi Mór; — az ipartelepre nézve: elnök Huzella Gyula, tagok: Lévy Zsigmond és Élő János.

* **Elhunyt megyei közigazgatási gyakor-nok.** Résztvétel vetfűk a gyászhirot, hogy Márton István megyei közigazgatási gyakor-nok, t. b. al-jegyző f. hó 13-án hosszas szenvedés után elhunyt. Még csak a múlt évben végezte a jogot a nagyváradi kir. kath. jogakadémián, melynek egyik legszorgalmasabb hallgatója volt. Halála mély részvétet kelt egykori joghallgató társai, valamint hivatalnok társainál. Temetése f. hó 14-én d. u. 4 órakor fog végbe menni felső-kaszárnya-utca 646. sz. háztól.

* **Dreyfus és Labori szabadkőműves testvérek.** A francia szabadkőművesség leg-főbb tanácsa 1893-iki évkönyvében (Bulletin Officiel du Suprême Conseil de France) 8—9. lap olvasható.

Előléptetések magasabb fokokra:

Sont promu au 31 degré, les III. GG.:

Chev. : Alfred Dreyfus et Obermayer, Frédéric Joseph, de l'Aréopage n. 39. Lutetia.

Ez a hivatalos okmány Dreyfusnak se bü-nös, se ártatlan voltát nem bizonyítja, de két sorban bőven megmagyarázza: miért rántottak kardot, mint egy parancsszóra, az egész világ szabadkőművesei Dreyfus mellett. Szabadkőmű-ves Labori is. A "Tout Paris maçonnique" 147. lapján olvasható: Labori (Fernando) ügyvéd Arcole-utca, Libre Examen. (A francia Szabadkőművesek 1897. évi Bulletin-je.)

* **A nagyhalmági gombamérgezés.** Az egész magyar sajtót bejárta a 37. gy. ezred tisztjeinek Nagyhalmágyon történt gombamérge-zése, melyet teljesen megbízható hiteles for-rásból mi hoztunk először. Most egyik helybeli lap az Aradi Közlöny után az egész dolgot alaptalan rémhírnek, misztifikációnak tünteti föl. Ennek ellenében mi fenntartjuk közlemé-nyünket ez ügyre nézve, melynek valódiságáról most már a háziezred megérkezéével mindenki meggyőződhetik.

*** Tűrhetetlen állapot.** A múlt évben is felszólaltunk már a miatt, hogy a réal- és polgári iskolájáró hatszáz gyermek kénytelen valóságos pocsolyákön keresztül törtetni, ha iskolába megyen. Akkor az volt a válasz, hja! építenek. Nálunk pedig az építésnél minden szabad. Elfoglalják téglarakásokkal a járdát, ács-munkával az utat s a gyereksereg ugráljon keresztül téglán, gerendán, pocsolyán, ahogy tud. Most már nem építenek e legnépesebb iskolánk körül, de az állapotok csak a régié. Járda nincsen csinálva az iskola körül, a szélrózsa egyik irányában sem, csak valami csapásféle vezet a házak falainál, mint falun, a kertek alatt taposnak ki. De ezen sem lehet akármikor járni, mert a lakók fát is vesznek, a fát pedig könnyebb behordani, ha a járdára áll a kocsí. A gyerek had menjen a sárba. Hanem ez már komoly és tűrhetetlen állapot. Megkövetelhetik a szülők, hogy az iskolához tisztességes járda vezessen és **rendőr** álljon az iskola táján, azon időben, mikor a temérdek gyermek ki jön s birságolja meg azokat, akik még azt a kishitvány csapást is elállják, melyen libasorban, térdig érő sár nélkül jutnának a hidig, vagy a Lloydig.

*** A ki gyilkost nyomez.** Egy régi reportírról letűnt operettnek egyik komikus alakja egy titkos rendőr, a kitől midőn azt kérdezik, hogy honnan tudható meg titkos rendőri minősége, kis gondolkodás után így felel:

— Hát bemutatom magam mindenkinek.

Endrődi Géza Gyula város érdemes rendőrkapitánya is ilyen minőségben utazgat Gyulától Szalontáig és Szalontától Nagyváradig. Ahova csak ér ő kigyelme, mindenüvé bekopogtat a régi kártársakhoz, hogy hát mi hír is van ottan, így azután egyszer csak el is jut rendeltetési helyére Tasádfőre. Nagy dologban is utazgat az érdemes főkapitány, Gyulán ugyanis csunyán elszaporodtak a gyilkosok, rablók, zsebmetszők s az emberiség egyéb garázdaférgei s ezek kiirtását legelőször is Tasádfőn kezdi meg. Micsoda hosszú bünszál, 15 mérföldnyire terjed s míg ezen a hosszú szálon végig sasirozott, az operettbeli titkos rendőr módjára járt el, — bemutatta magát. Tegnapelőtt Nagyváradon járt s a helybeli lapokban tüstént megjelent az elmaradhatatlan személyi hír.

Endrődy Géza gyulai rendőrkapitány városunkban időzik, ma azonban már tovább utazik Tasádfőre, hogy egy gyilkossági ügyben, melynek szála egészen Tasádfőig elhúzódik — a főkolompóst közrekerítse.

Az a bizonyos főkolompós pedig reggeli kávéja mellett értesülhet arról, hogy Gyula város rettenthetetlen főkapitánya az ő életére, halálára utazik, elmegy tehát Gyulára s addig ott időzik, míg a helybeli sajtó organum nem hozza hírét, hogy »fáradhatlan tevékenységű főkapitányunk eredményes nyomozása után Tasádfőről hazaérkezett s a mai napon átveszi hivatala vezetését.«

*** A polgármesteri hivatalnak — Grosswardein.** A külföldi cégektől elvárjuk, hogy magyarul levelezzenek a magyar hatóságokkal s itt az ország határán belül akadnak kereskedők, akik germanizálnak. Carl Angermeyer pozsonyi könyvkiadó levelező-lapon magyar szöveggel ajánlja a »Pozsonyi utmutatót«. A címzés pedig a következő: A tek. polgármester urnak Grosswardein. Pozsonyban, ugylátszik, nem tudják, hogy Grosswardein magyarul Nagyvárad.

Gombamérgezés régen. A gomba a milyen inyencz étel, ép oly veszedelmes is néha. Sokan megadták már az árát annak, hogy gombát ettek, mert orvosi vélemény szerint még a nem mérges gomba is megárt s hányást, görcsöket okoz, ha nagy mennyiséget fogyasztanak belőle. Egy vitéz negyvennyolczas honvéd elevenit fel most előttünk egy gombamérgezési esetet, abból az alkalomból, hogy a váradi garnizon tisztjeit olyan kegyetlenül megkínózta és komikus helyzetbe hozta a gomba a belényesvidéki manővereken. Forradalom után volt. A fegyverképes honvédek besorozták az osztrák

ármádiába és vitték Olaszországba s a külföldre, más országok szabadságát is elfojtani. A mi vitézünk rabutjában Stájerországba is elvetődött. A híres szarvas gomba, a gombák királya itt nagy telepekben tenyészik a hegyek közt, míg a hegyi patak hűs medrében egy nemkevésbé becses halfajta, a finom husu pisztráng úti fel tanyáját. Három magyar fiu szolgált a századnál. Az idegenben egymásra utalt s a szigorú fegyelemtől közösen szenvedő honfiak néha jó napot csaptak maguknak azzal, hogy pisztrángot sütöttek nyáron s a mellé szarvasgombát ettek zsíros vajban kisütve. Egy alkalommal azonban torkukra fort a hadfiaknak a gourmandéria. Az a ki a szakács szerepet vitte közöttük, elfelejtette a becses csemegét meleg vízben megáztatni, minek az lett a tragikus következménye, hogy a magyar fiukra a delektációt követő éjszakán rájött a rettenetes hasgörcs és szenvedés, úgy, hogy csakugy hemperegtek ágyukban. Verejtkeztek a kínoktól. De azért egy szóval sem árulták el a rettenetes kínokat. Nem engedte a magyar virtus, hogy ilyen helyzetben lássa és gondolja őket a többi ellenséges indulatu katoná, sőt még egymás előtt is titkolták a magyar fiuk az esetet, mely végre is úgy került napvilágra, hogy az egyik szenvedő bajtársnak a profunt a közben míg a görcs rángatta, az orrára esett és a bőrt egy jó darabon ledörzsölte. Különbén kész lett volna a három magyar legény a végzetes éjszakán inkább elpusztulni, semmint siralmasan orvosszerekkért könyörögni. Ilyenekké tette a régiéket a bolondgomba.

*** A szegedi mezőgazdasági kiállítás** tegnap este nagy lampionos kivilágítással zárult. A siker nemcsak szellemi tekintetben volt fényes, de az anyagi eredmény is egészen kielégítő, mert noha a számadások nem készültek el teljesen, az már bizonyos, hogy deficit nem lesz, sőt jövedelem marad. A megnyitástól máig a kiállítást összesen 7800 ember látogatta s ezenkívül 2700 idényjegyet is adtak ki. Az idegenforgalom nagyságát bizonyítja, hogy a Rókus-állomáson a kiállítás alatt 65600 vidéki jött, ami 50000-el haladja túl a szokott forgalmat.

*** Halál a fürdőben.** Alm Flóris kórházi biztos tegnap a császárfürdő 1. számú kabinjában fürdött. A fürdőbeli személyzetnek föltűnt, hogy Alm nagyon soká marad a kabinban. Rányitották tehát az ajtót és Almot halva találták. A szerencsétlen emlírt, mint az orvosi vizsgálat megállapította, szívszélhűdés ölte meg.

*** Ujságok papirfogyasztása.** A forgalmi statisztikai kimutatás adatai szerint a magyar fővárosi napilapok papir fogyasztása évenként vasuti kocsiakománnyokban a következő: Budapest 48, Budapesti Hirlap 100, Budapesti Napló 24, Budapesti Tagblatt 8, Egyetértés 20, Esti Ujság 12, Magyarország 18, Nemzet 4, Neues Pester Journal 40, Neues Politisches Volksblatt 6, Pester Lloyd 24, Pesti Hirlap 60, Pesti Napló 12, Politisches Volksblatt 15, Magyar Estilap 6, Friss Ujság 12, Alkotmány 6 — összesen 447 vasuti kocsiakomány. E papirszükséglet egyuttal az említett lapok elterjedettségét is mutatja.

*** Dreyfus és a párisi világkiállítás.** Egyesek ivatek hordanak szét, melylyel a párisi világkiállításban részt venni akarókat a Franciaországban történt utóbbi eseményekből kifolyólag vissza akarják tartani. Hogy ez a mozgalom mennyire viseli magán a tendenzia bélyegét, arról nem akarunk szólni s azt sem feszegetjük, hogy mennyiben függ össze egy ember ügyével a párisi világkiállítás, de azt már határozottan kárhoztatjuk és a legnagyobb hazafiatlanságnak tartjuk, hogy egyesek akkor, mikor legkedvezőbb alkalma nyílik Magyarország magát a külföld előtt kedvező színben tüntetni fel, okadatolatlan elfogultságból, kiesinyes érdektől kifolyólag agítálnak az ellen, hogy egyesek részt vegyenek a párisi világkiállításban. Hisszük, hogy e furesa irányu mozgalomnak nem is lesz meg a kellő eredménye s a párisi világkiállításban részt vesznek mindazon városok és egyesek a kik becsülni tudják az esetleges tévedéseiben is lovagias, művelt fran-

czia nemzetet. A kiállítani szándékozók teljesen nyugodtak lehetnek a felől, hogy a világkiállítás semmi nagyobb zavar által nem lesz veszélyeztetve. Hiszen a franciaországi események bizonyára nagyobb port vernek fel Budapesten, mint Párisban. A francia kormánynak van ereje és tehetsége ahhoz, hogy a kiállítás elleni izgatásokat megfékezze. A magyar kormány teljesen magáévá tette a párisi világkiállítás ügyét és így a legnagyobb fokú hazafiatlanságot követné el azok, akik a kormány ezen jóreméltó intézkedése ellen igyekeznek lázítani és remélik, hogy a kormány idejekorán körmére fog koppantani az ilyen izgatónak.

*** Segélyző magtár Bándon.** Bánd községben a r. kath. kör megalakította a segélyző magtárt, **Végh Vincze** plébános, a kör elnökének buzgólkodása folytán. Az alapszabályokat dr. **Schlauch** Lőrincz bíbornok, megyés püspök és a belügyminiszter is jóvá hagyta. A magtár célja, hogy az elszegényedett, vagy elemi csapás által sújtott embertársakon segítsen, az özvegyeket és árvákat felkarolja.

*** Kolera nostras Budapesten.** **Rubos József**, 14 éves napszámos gyerek tegnap délután az alsó Ferencz József-rakparton szörnyű görcsöket kapott, úgy, hogy összeesett. A gyereket a mentők elvitték a kórházba, ahol kiderült, hogy Rubos kolera nostrasban szenved, ami ilyen idő tájt más esztendőben is gyakran szokott előfordulni. Persze, aggodalomra ez a dolog egyáltalában nem ad okot.

*** Befizetések.** A Biharmegyei Korona takaré- és hitelszövetkezet heti befizetéseket az izr. ünnep miatt holnap, pénteken d. u. 3—5-ig fogad el.

Megakarta az édes apját löni.

— Saját tudósítónktól. —

Ezzel a szörnyű váddal terhelve ült tegnap a vádlottak padján **Duma Mikuláj** hengeresi fiatal paraszt legény.

A legény a vizsgálat során beösmerte tette, míg a végtárgyaláson visszavont mindent, tagad, de aligha menekül, mert igen sok a terhelő tanu.

A vádlott igen érdekes alak, egyetlen arcizma sem rándul meg, mikor szemébe mondják a súlyos vádat, úgy viselkedik, mintha a dolog reá nézve teljesen közönyös lenne. Még akkor is egészen közönyös, amikor az apja megmutatja a sebet, vagy amikor felmutatják a fegyvert, amelylyel a vád szerint kiakarta oltani az apja életét.

A tárgyalásról tudósítónk a következőket írja:

Ez év április 10-én **Duma Mitru** hengeresi lakos kiment az erdőben lévő s a falutól mintegy két órányira lévő erdei lakásába s ott szándékozott az éjszakát tölteni.

Este az öreg lefeküdt, azonban még nem aludt, amikor belöttek a szobába. A golyó az öreg feje mellett sivitott el.

Duma Mitru a lövés után felkelt, kiment s kereste a tettest két óra hosszat a szomszédokkal, de hiába s így azt hitte, hogy a tettes elmenekült s ezért újból lefeküdt, de alig feküdt le, elhangzott a második lövés, amely **Duma Mitrut** a hátán találta és súlyosan megsebesítette.

A tettest nem sokáig keresték, — a hengeresi csendőr őrsvezető, **Pisarszky Pál**, aki kipróbált derék csendőr, ösmerős lévén a viszonyokkal, egyenesen a megsérült ember házához ment s a fiut kereste.

A fiu, **Duma Mikuláj**, a ház előtt egy padon feküdt, mintha semmi baja sem lett volna, a csendőrőrsvezető kérdéseire egész nyugodtan felelt, azonban a derék őrsvezetőt még sem sikerült megtévesztenie, rögtön vasraverette s fogolynak nyilvánította.

A fiu estig tagadott, este azután azt mondta, hogy elmond mindent és elkezdett val-

lani, elmondott mindent, előadta a fegyvert, megmutatta, hogy mily helyzetben süttötte el a fegyverét.

Az örsvezető megkérdezte tőle, hogy nem sajnálja-e a tettét, mire a fiú ezt felelte:

— Csak azt sajnálom, hogy a golyó nem talált — jól.

A vizsgálóbíró előtt szintén beismerésben volt a vádlott, annak is elmondta a dolgot, míg a törvényszék előtt tagadott.

Duma Mikuláj a vizsgálat során elmondta, hogy az édes apját azért akarta meglőni, mert rosszul bánt vele s mert a tett elkövetése előtt mintegy két héttel megszidta.

A tárgyalást Mór Pál törvényszéki elnök vezeti, a tanács tagjai: Simay Gyula és dr. Mikó Gyula törvényszéki bírák. A vádhatóságot dr. Vámosi kir. alügyész képviseli.

Tegnap a vádlottat, a sértettet, a törvényszéki orvost, a fegyver szakértőt és néhány tanút hallgattak ki, akiknek kihallgatásával eltelt az egész nap, úgy, hogy a tanúk nagyrésze a mai apra maradt, azonban még annyi tanu van hátra, hogy ítélet még ma sem igen lesz.

IRODALOM.

Elmélkedések könyve. A lelki élet mesterei egyértelműleg azt állítják, hogy a ki elmélkedés nélkül akar lelki életre szert tenni, az »port hint a szél ellenében.« Ily életőn szükséges levén az elmélkedés papnak és világinak egyaránt, csak üdvözölhetjük *Nogáll* László rom. kath. lelkészt, a ki a világirodalomnak e téren legkitünőbb termékeire, dr. *Schlör* Alajos gráci lelkigazgató *Elmélkedések könyve* című művére hirdet előfizetést.

Ezek az elmélkedések az evangelium alapján vannak tartva s vezérfonalul használva, segítségükkel csekély fáradsággal az egész kath. hit- és erkölcsen kipredikálható. Hisszük, hogy a kath. közönség melegen fogja felkarolni e vállalatot, annál is inkább, mert e mű a hol csak megjelent, még mindenütt a hitélet felpozícióját eredményezte. Megrendelhető fennnevezett plébánosnál *Kétegyháza*n (Békésmegye) Papoknak etiam erga sacra.

Erkölcstan a középiskolák felsőbb osztályai számára. Irta *Demény* Dezső. Az esztergomi főegyházmezei hatóság engedelmével. Budapest, 1899. 8-rét, 118 lap. A Szent István-Társulat szakérőfiak kedvező bírálata alapján kiadta *Demény* Dezső főgymnaziumi hittanár „*Erkölcstan*“ cz. munkáját, mely szerző középiskolai tankönyveinek sorozatában a harmadik. Szerző munkáját főképp azok a jó tulajdonságok ajánlják, melyeket előző kötetekben is dicsérettel emelt ki a kritika: a tárgy helyes megválasztása és felosztása, világos, könnyen érthető előadás és zamatos magyar nyelvezet; ehhez járul még jelen munkájában különösen kiemelendő előnye: a gyakorlatiaság.

Nem az a célja, hogy holt szabályok felsorolásával tultömjé a könyvet s a tanuló kedvét, szeretetét elvonja a tárgytól, hanem hogy az életnek tanuljanak az életből, hogy a keresztény erkölcsen milyen életet követel a hivatástól. Ezért amit se hazai, sem a külföldi tankönyvirodalomban ilyen formában nem találunk, szerző részletesen tárgyalja a főbb imafarmakat, a misehallgatás módját, az összes szentségekre vonatkozó erkölcseni szabályokat dióhéjban, továbbá a tanulók szellemi fejlettségének fokához mérten kifejti korunk főbb erkölcsi tévedéseinek mibenlétét: a spiritizmusét, a szocializmusét és kommunizmusét; megczafolja ezen szekták tagjainak szokásos ellenvetéseit s megtanít még arra is, mikép lehet ezen áramlatokkal megküzdni.

Végül arra buzdít, hogy a keresztény elveket ne csak ismerjük, hanem gyakoroljuk is, ezért különösen megemlékezik a keresztény jámbor társulatokról, melyek célja: az erkölcsös és hitbeli tökéletességben való előrehaladás, az anyaszentegyház terjesztése és a felebaráti szeretet gyakorlása; ezért hangsúlyozza, hogy mindenkinek Isten parancsolta kötelessége egyházát és hazáját szeretni és értük minden áldozatot meghozni. Meg vagyunk győződve, hogy a középiskolai hittanár urak, de kivált a

tanulók hasznos és jó munkát nyertek *Demény* Erkölcstanában. A munka ára füzve 1 kor. 20 fillér, kötve 1 kor. 60 fillér. Kapható és megrendelhető a kiadó Szent István-Társulat könyvkiadóhivatalában. Budapest, VIII. ker. Szentkirályi-utca 28. szám alatt.

Igazságszolgáltatás.

Emberöléssel vádolt gyárosok. Örökös a panasza mostanában a vállalkozókra, a kiknek kapzsisága okozza, hogy az építkezéseknél szinte mindennapos az emberhalál. Az építész, a gyáros s a vállalkozó csak a nagy haszonra spekulál, de a legkisebb gondja is nagyobb annál, hogy a munkásai életbiztonságával törődjék. Ez okozza aztán, hogy ahány új épület csak emelkedik, valamennyinek a kődarabjaihoz embervér tapad s egy-egy építkezésnél olykor egész csomó szegény munkás leli halálát. E garázdalkodásban a legnagyobb vállalkozók is bűnösök s így csak dicsérni lehet a kir. ügyészségnek legújabbán követelt azt az eljárását, hogy nem mint régebben a szegény *pallérokat*, sőt előmunkásokat vonja felelősségre, hanem a *vállalkozókat* ülteti a vádlottak padjára.

Igy jirtak a *Steiner-Testvérek* érczárugyár czég tagjai: *Steiner* Ferencz és *Steiner* Armin is, akiket *gondatlanságból okozott emberölés miatt* helyezett a bíróság vád alá egy szegény munkás, *Böhm* Ignác haláláért. A szerencsétlenség még a kiállítás idején történt. Az említett gyárosok vállalták a kiállítási *iparcarnok* tetejének bebadogozását. Böhm a kupolán dolgozott egy állványhoz támasztott létrán s nem volt se az állványnak peremje, se egy mentőöv a szegény munkás derekán. De hogy is törődtek volna *Steiner* urék a szegény ördög életével? Hisz kiadták neki a napi 2 forintját s ha nyakát szegte, kaptak helyette akár száz más munkást. Akkor ügyet se vetettek hát rá, mikor meghallották, hogy a szerencsétlen Böhm Ignác lezuhant a szédítő magasságból és *szörnyet halt*. Pedig a munkavezetőjük többször említette, hogy a munkások mentőövet kérnek, féltik az életüket. A gyáros ur azt felelte:

— Nincs több öv, várjanak!

Böhm Ignác várt s nem tehetett róla, hogy alázuhant egy napon s most a két *Steiner* a bíróság előtt számol be gondatlanságáért. A törvényszék előbb az előmunkásukat, *Koburkanics* Józsefet helyezte vád alá, már végtárgyalást is tartottak ellene, de aztán bántatlannul hazaküldték, mert kiderült, hogy nem ő a vétkes, hanem a gyárosok, akik többszöri jelentése daczára sem akartak néhány forintot költeni öt-hat mentőövre. Az akkor félbemaradt eljárást ma követte a második tárgyalás *Eördögh* András bíró elnöklésével. A vádhatóság képviselőjében dr. *Böhm* Alajos királyi alügyész jelent meg, hogy most már a gazdag gyárosok ellen emeljen vádat; mellette ül dr. *Mózes* László ügyvéd, ki az elpusztult munkás családja részére anyagi kártérítést kér a vádlottaktól. A két *Steinert* dr. *Vázsonyi* Vilmos kriminálista és dr. *Bak* Frigyes ügyvéd védelmezi.

A tárgyalás elején *Eördögh* elnök terjedelmesen ismertette a tényállást, majd kijelentette, hogy *Forzsol* építési szakértőt nem idézte meg újra, mert hisz már meghallgatta a bíróság szakvéleményét az első tárgyaláson. Ezt a védelem tudomásul vette, mire a kihallgatások következtek.

Steiner Armin gyáros, az első vádlott, elmondja az iparcarnoknál folyt munka részleteit s eközben felemlíti, hogy igaz, nem az előbb vád alatt volt *Koburkanicsot*, de főmunkavezetőjüket, *Schön* Adolfot terhelheti a felelősség. A bíróság most hallja e nevet először *Steiner* szájából.

Elnök: És *Koburkanics* nemde, csak egyszerű munkás volt?

— Előmunkás 3 frt napibérrel.

— Tudta ön, hogy azon a kupolán dolgozni életveszélyes.

— Tudtuk s ép ezért voltak mentőövek.

— Csakhogy kevés. Honnan esett le Böhm?

— Az egyik oldalkupoláról.
— Ha a munkásnak baja volt, önökhöz fordult?

— Ez lehetetlen lett volna 250 munkásnál. Ép erre való volt Schön.

— Mi állásban volt ő? Üzletvezető?

— Munkavezető.

— Mit végeznek ők a czégben?

— Csak a kereskedelmi részt.

— Hát a technikai?

— Arra gyárvezetőnk van.

A vádlott vallja ezután, hogy tőle *Koburkanics* sohasem kért övet, legfeljebb *Schöntől*, akinek hatáskörébe ez a dolog tartozott. Mentőöv egyébként elegendő számmal volt akkor.

Elnök: Volt-e a szerencsétlen Böhmön is *Steiner*? Ha nem volt, az ő hanyagsága. Én őt is sokszor figyelmeztettem.

Vázsonyi dr.: Volt ön fenn a kupolánál személyesen is?

— Többször.

— A létrát, melyen állt, megerősítette Böhm?

— Igen, de csak egy kapocscsal.

— Ön azt mondja: a főfelügyelet Schön dolga volt. Mi fizetést kapott Schön?

— Évi 2420 forintot.

— Maig is az ön alkalmazottja Schön?

— Most ugyanily minőségben a Zelleringyárban van.

A bíróság ezután a másik vádlottat, *Steiner* Ferenczet hallgatta meg. Egészen úgy védekezik, mint bátyja, hangsúlyozza, hogy ők főképp csak az irodai teendőikkel foglalkoztak. Erre a tanúk meghallgatása következett. Ítélet csak késő délután lesz.

A nagyváradi kir. tábla elintézt ügyei.

Előadó: *Dobosfy* Alajos.

2193 Banics Illés — Marián Petru — helybenhagyva.

2194 Lukács Zsófia — Putz Gyorgye — helybenhagyva.

2204 Czimmermann Chr. — Micskei Dániel és neje — helybenhagyva.

2207 Dehetyán Mojsza — Butár Julius — megváltoztatva.

2211 Grünbaum — Győri Márton — helybenhagyva.

2233 Nagyvárad polg. tkptr. — Sulyok Mihály fölöldva.

2253 Gunghaus E. — Feldmann M. — rendelet.

2359 Molnár Róza s. t. — ifj. Molnár Istv. s. t. — helybenhagyva.

2398 Gy. Szatmári István — H. Tóth Sándor s. t. — helybenhagyva.

2374 Molnár György — Molnár István örök. — részben megváltoztatva.

Előadó: *Poynár* Dénes.

2164 Pik Gáspár s. t. magánokirat hamisítás — helybenhagyva.

2311 Gál József testi sértés — helybenhagyva.

2366 Patér Flore szándékos emberölés — helybenhagyva.

2376 Deczki János szándékos emberölés — helybenhagyva.

2403 Morvai József becsületsértés — megsemmisítve.

2453 Baumann Lajos becsületsértés — helybenhagyva.

2454 Fehér Géza s. t. becsületsértés — visszautasítva.

2483 Deutsch Dávid sikkasztás — helybenhagyva.

2496 Laduczki József s. t. lopás — helybenhagyva.

2608 Grozav Pávelné becsületsértés — visszautasítva.

Előadó: *Harmathy* Károly.

2569 Iván Péterné s. t. lopás, orgazdaság — részben megváltoztatva.

2570 Oláh Demeter s. t. lopás — fölöldva.

2709 Popovits János s. t. becsületsértés — rendelet.

2854 Patai Józsefné testi — sértés helybenhagyva.

2986 Kristó János becsület — sértés helyben hagyva.

3030 Abramucz Mihályné anyakönyvi kh. — helybenhagyva.

3062 Oláh Sándor közcsend elleni kh. — részben megváltoztatva.

3135 Regyis Mihály közcsend elleni kh. — helyben hagyva.

3149 Salamon Náthán anyakönyvi kh. — föloldva.

Előadó: *Molnár Géza.*

2513 Krisán Nikolae s. t. lopás stb. — megsemmisítve.

2516 Sihingyián Tódor s. t. szándékos emberölés stb. — helybenhagyva.

2564 Feldmann Ferencz hamis tanúzásra bírás — megváltoztatva.

2565 Pantye Juon szándékos emberölés — helybenhagyva.

2442 Ples Petru lopás — megváltoztatva.

2443 Hóra Juon lopás — helybenhagyva.

2447 Pap Tódor s. t. lopás, orgazdaság — föloldva.

2488 Király Józsefné rágalmazás — helybenhagyva.

2571 Kristóf Pál s. t. testi sértés — felterjesztetett.

2589 Özv. Czáró Tógyerné lopás — megváltoztatva.

Előadó: *Urbán Adolf.*

2155 Balogh Pál s. t. közokirathamítás — helybenhagyva.

2198 Kitka Mihály hatóság elleni erőszak stb — helybenhagyva.

2348 Bálint Gyula s. t. testi sértés — helybenhagyva.

2541 Özv. Borbély Mojszáné becsületsértés — visszautasítva.

2542 Veisz Albertné becsületsértés — visszautasítva.

2662 Kerekes András becsületsértés — helybenhagyva.

2424 Pántya János sikkasztás — helybenhagyva.

2452 Krattinger s. t. lopás — részben megváltoztatva.

2591 Bartha József s. t. sikkasztás — föloldva.

2633 Kolompár Jánosné s. t. lopás — részben megváltoztatva.

2654 Makucza János testi sértés — helybenhagyva.

2609 Bán Péter lopás — helybenhagyva.

SZINHAZ.

Heti műsor.

Csütörtök: *Carmen.* Utólszor.

Péntek: *Az ördög pilulái.*

Szombat: *Faust* (opera.)

d. u. *Himfy dalai.*

Vasárnap este. *Az ördög pilulái.*

Kövesi Albert szubvenziója. Az ó-budai Kisfaludy-színház minden igazgatója kapott még szubvenziót, csak Kövesi Albertnél akadt meg az áldásos szubvenzió folyamat, jöllehet Kövesi megértve az ó-budaiak izlését, megtörte közönyüket is. Szóval miszsiót teljesít Ó-Budán. Kövesi Albert erre hivatkozva folyamodott a fővároshoz, hogy adja meg neki is a szubvenziót. A tanács *elvében* megadta, a pénzügyi bizottság meg semmit sem adott. Kövesi szintársulata pedig sem elvből sem semmiből meg nem élhet. A főváros közgyűlése f. hó 12-én tárgyalta a szubvenzió ügyét 40 szóval 35 ellen elhatározta, hogy Kövesinek 3000 forintot ad, de csak jövőre és így okvetlenül egy más állomáshely után kell nézni, hol a téli hónapokat eltöltheti, mert pusztán az ó-budaiaktól meg nem élhet. Ilyenül kinálkozik a *nagyváradi* állandó színház, melyre Kövesi Albert eddig az egyedüli komoly pályázó s

annak idején, a midőn pályázatát szintársulatának névsorával együtt benyújtja, kellően méltatni fogjuk arravalóságát.

REGÉNY-CSARNOK.

NEM HIÁBA.

Írta: *Neldegg,* fordította: *Szirtes.* 97

— Itt is unatkozol, Freibergen sem volna kevesebb szórakozásod.

— Azt te nem érted. Dobrovin elmulik, azután megint Bécs jön örömeivel. Ferncnél azonban örökösen otthon kellene ülnöm és unatkoznom. Színház sincs, társaságok sincsenek, udvarlók sincsenek abban a nyomorult fészekben.

Viktória hallgatásban merült. Elgondolkozott egykori szavainak romboló hatásán, eszébe jutott sógorának jogos szemrehányása és aggodalma Áda miatt, valamint atyjáról tett nyilatkozata. Áda, — kérdezte, mintha álmából ijedt volna fel, — Áda, miféle iratokat követel apa a te uradtól?

— Pszti arról nem szabad senkinek tudnia. Valami üzérkedésről szólnak apa, Steinfeldner és Willamovitz báró között. Pontosan nem tudom, hogyan áll az ügy; a mit pedig tudok, azt meg nem mondom; apa megtiltotta. Egyet azonban tudok, hogy apa igen okosan és furfangosan járt el, a báró pedig ügyetlenül. Elég az hozzá, hogy a széntelep a mienk és ez nagyon jól van így.

Viktória kezdte magát rosszul érezni, hite megingott atyja becsületsértésében. — Steinfeldner mit tett ez ügyben? — kérdezte.

— Ő apával tartott.

— Kezére játszott apának, hogy akkori urát rászédje?

— Milyen siralmas hangon kérdezt ezt Viktória! Mégis furcsa! Örülj neki, az ügy már be van fejezve; én boldog vagyok, hogy apánk gazdaggá lett.

— Én nem! — szólt felháborodva Viktória. Nem látod-e be, hogy gyalázatoság: igaztalan uton szerezni a vagyont? a jogtalan uton nyert gazdaságot pedig a szegények nyomorgatására használni fel? De nem! — folytatá még ingerültebben, — te semmit sem látsz be, neked nincs ilyesmihez érzéked, neked nincs szived; te csak mulatni és cifrálni tudsz, te csak ünnepeket akarod magadat és hogy ezt elérhessed, képes vagy férjedet és mindnyájunkat halálra keseríteni.

Viktória még megbomlik; mondják, hogy nagy tudósok néha megőrülnek, — gondolta magában Áda, midőn néje távozott. — De én nem zavartatom magamat szeszélyeitől. az ártana szépségemnek, — folytatá s mosolyogva nézegette magát a tükörben.

XXVIII.

Pár nap múlva Ganermann az eléje küldött hintón Dobrovin elé sietett. A kocsis bácsi fiú volt, jól ismerte Ganermann, beszédbe elegyedett vele. Egy szóval sem titkolta, hogy nem tetszik neki a dobrovini élet. Borzasztó. falu ez, — mondá, — a kunyhók nyomorultak, a nép koldus és elégedetlen; a nagyságos urat gyűlölik mindnyájan és vele együtt cselédjeit is. Jobb is volna, ha a nagyságos ur engedne a hölgyek kívánságának és itt hagyná Dobrovint. Mondják, hogy a nép rosszat forral fejében. Hanem az úgy van, ha az ember kétségbeesik, megvadul.

— Nem tesznek óvintézkedéseket? — kérdezte Ferencz.

— Azt mondja a nagyságos ur, hogy egyszerű bottal a kezében elbánik valamennyivel; de úgy hallom, hogy a tisztviselőket katonaságért küldte a városba.

— No, akkor nem kell félni.

— Csak itt volnának már! — sóhajtozott a kocsis, — mielőtt a katonák megérkeznének, mindnyájunkat agyonüthetnek. A tisztviselőknek volt eszük, egy szál elmentek a katonaság után és családjukat is magukkal vitték.

— Csak nem jutottunk még annyira Looner?

— Ki tudja, doktor ur. Mondják, hogy ma is megy küldöttség a nagyságos ur elé, de ma követelni fognak.

Ferencz aggódni kezdett. Ismerte apósa nyakasságát; tudta, hogy ilyen zavargások alkalmával egyetlen durva szó nagy bajt idézhet elő; apósa pedig sohasem válogatta meg a kifejezéseket. Ganermann Dobrovint nagyon jól ismerte, mert Steinfeldner Károlyt többször meglátogatta volt és olyankor jól körülnézte a kastélyt és a kertet. Nem kellett a fejét sokáig törnie, hogy ügyes tevet észleljen ki a menekülésre, ha Starkenbach makacssága támadásra ingerelné a lázongó munkásokat.

— Megbízható a másik kocsis? — kérdezte Loonert.

— Az? — felelt Looner megváltólag, — az a fickó elbuvik a legelső mukkanásra; talán már meg is szökött.

— No, de kelmedre csak számíthatunk! Ha észre veszi, hogy fenyeget a veszély, fogja be a legjobb lovakat a legegyszerűbb parasztkocsiba, ütesse föl az uraságot és hajtson mint a villám.

— Lesz rá gondom, de vigyázzunk a szóra!

Elérték a határt, a bánya körül egy lélek sem járt, csak a kunyhók körül láttak kiaszott nőalakokat, a kik gyűlöletes pillantásokkal kísérték a hintót.

Midőn már a kastély közelébe értek, egész csoportokban láttak férfiakat, kik izgatottan tárgyaltak egymással. Gyűlölködő szemeiket a hintóra irányították, átkokat szórtak feléje, sőt az egyik lehajolt, hogy követ röptsen utána. A kocsis elkáromkodta magát és a lovak közé csapott.

Megérkeztek. A kastély küszöbén Áda fogadta urát. Ganermann szerelme felgyuladt, átölelte nejét és édesen megcsókolta szép arcát. A fiatal asszony kibontakozott karjából és perelésre nyitotta ajkát.

— Minek fáradtál ide? Postán is elküldhetted volna az iratokat, minek hozod magad?

— Mert látni akartalak, Áda és magammal akarlak vinni. Nem is hiszed, mennyire fáj a szívem utánad! Nem tudom megérteni, hogy nélküled nem lehetek boldog?

— Ne értelegj. Én itt nagyon jól érzem magamat. Minek menjek hozzád? Én szeretek nevetgélgni, szórakozni, mulatni; te pedig tulságosan unalmas vagy. Örökösen oktatnál, magasabb légkörbe vezetnél, a hova én nem kíváncsiom. Én jól érzem magamat itt a földön, az én Istenem nem oly féltékeny, mint a tied; az én Istenem nem irigylt tőlem a tréfát és élvezetet. Sok ut vezet Rómába meg az égbe is, de a mi utaink nagyon messze estek egymástól.

— Mielőtt Ganermann felelhetett volna, belépett Starkenbach izgatottan, vörvörös arccal.

— Jó napot, Ferencz! Nem fogadhattalak, meg kellett a munkásokat hallgatnom. Ezekkel már végeztem, a bitangokkal! De nemsokára biztosan új küldöttség fog jönni; aztán mindig szemtelenebbül lépnek föl. No, de a katonaság majd ellátja a bajukat... De hol vannak az iratok?

— Itt vannak, — felelt Ganermann — és kihuzta huzta azokat zsebéből.

Starkenbach reszkető kézzel kapott utánok és kivette a borítékból.

— Minden föltétel kikötése nélkül engedte át neked a báró? Látszik, nem élelmes.

— Önzetlen, tisztalelkű leány, a ki kész inkább szűkséget szenvedni, mintsem hogy hasznat huzzon kétséges cselekedetből.

— Szép, nagyon szép, de élehetetlen eljárás. A kinek nem volt oka félni a börtöntől, nem lesz milliomossá soha.

— E téren nem akarok követni, apa; de beszéljünk másról. Mint már megírtam, ismétlem, hogy Adáért jöttem.

Starke bach mintegy védőleg az iratokra tette kezét. — Föltételeket szabsz? Előbb kellett volna rá gondolnod...

— Légy nyugodt, — szakítá Ganermann őt félbe hidegen, — gondoltam reá, de nem akartam erővel kivinni azt, a mit feleségem bizonyára jószántából is megtesz... Ugy-e visszatjössz hozzám Áda, nem hagysz egyedülmenni.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A pápa egészsége.

Róma, szept. 13. A tegnap este terjesztett hírekkel szemben a Stefáni-ügynökség konstatálja, hogy a pápa egészségi állapota állandóan kedvező.

Személyi hír.

Budapest, szept. 13. Széchenyi Manó gróf ő felsége személye körüli miniszter ideérkezett, hogy a mai minisztertanácsban részt vegyen.

Magyarország a párisi kiállításon.

Páris, szept. 13. A párisi magyar kiállítás rendező bizottsága, szemben a híresztelésekkel, kijelenti, hogy semmi sem vall arra, hogy a bejelentők száma csökkenne s valótlán az is, hogy az esztrogomi főkapitán megtagadta volna a múkincsek átengedését.

A gyermekvédők kongresszusa.

Budapest, szept. 13. (Saj. tud. táv.) A nemzetközi gyermekvédő kongresszust ma nyitották meg a főrendiház üléstermében. József főherceg, a kongresszus védője táviratban mentette ki elmaradását. A kongresszus Rakovszky Istvánt, a számvevőszék elnökét választotta elnöknek, ki a megjelenteket magyarul és francziául üdvözölte. A kongresszus József főhercegnek üdvözlő táviratot küldött. Wlassics miniszter üdvözlő beszéde után a külföldi képviselők beszéltek, mely után a ligetbe rándultak ki, a gyermekvédő kiállításba.

Az ausztriai áradások.

Ischl, szept. 13. Itt szakadatlanul esik az eső. Az árvíz körülbelül ugyanolyan terjedelmű, mint az 1897-iki. Az Ischl vizállása még magasabb is, mint a legutóbbi árvíz idején volt. A Trenkl patak hidját és a Rechen patak átjárójának egy részét elsodorta az ár. Az esplanade viz alatt van. A forgalom megszakadt. (M. T. I.)

Gmunden, szept. 13. A Traun folyó állandóan árad. Éjféltkor a vízmérő +37 centimétert mutatott. Az országuti és vasuti forgalom Ebensee és Ischl között megszakadt. Az ebensei pályaudvar viz alatt van. Az ár több hidat elsodort. Ebensee nagy veszedelemben forog a Langbath patak áradása miatt. Gmundenben és Ischlben a folytonos esőzés következtében egyre nő az ár, úgy, hogy több házból ki kellett költöztetni a lakókat. A hatóságok és az árvédő bizottságok permanenciában vannak.

Linz, szept. 13. Ideérkezett jelentések szerint a Salzach, Enns és Traun folyók rohamosan áradnak. (M. T. I.)

A belgrádi összeesküvők.

Belgrád, szept. 13. Az irázzsakértők, a kiket a törvényszék avégre idézett meg, hogy Angyelic prefektusnak öngyilkossága előtt feleségéhez és testvéreihez intézett levelei hitelességéről nyilatkozzanak, azt mondják, hogy ezeket a levele-

ket Angyelic irta. Angyelic testvére ugyanígy nyilatkozott. A vizsgáló bíróság jegyzőkönyvbe vette, hogy a leveleket Angyelic irta.

Az orosz czár Németországban.

Berlin, szept. 13. A Wolff-ügynökség megczáfolja egyes lapoknak azt a jelentését, hogy az orosz czári pár most utjába fogja ejteni Potsdamot, hanem igenis meg fogja látogatni Kielben Henrik herczeg nejét és ott marad néhány napig. Vilmos császár és Miklós czár találkozása későbbre van tervbe véve.

A Dreyfus-ügy.

New-York, szept. 13. Az Egyesült Államok párisi kiállítási bizottságának elnöksége jelenti, hogy semmi sem vall arra, hogy valamely kiállító vissza akarja vonni jelentkezését. A jelentkezők száma nagyobb, mint valaha.

Páris, szept. 13. A Figaróban azt írja Cornely, hogy a kamara szünete hozzájárul a közvélemény nyugalmaához és azért kívánatos, hogy a kamara mennél később üljön össze, hogy azután, ha összeül, kizárólag a költségvetéssel foglalkozhassék.

A Gaulois Zola cikkével foglalkozik és szemére veti Zolának, hogy ő is azok közé állt, a kik a külföld beavatkozását kívánják. Vilmos császár azonban sokkal óvatosabb, semhogy Franciaország belügyeibe avatkozzék.

Az Echo de Paris azt mondja Zola cikéről, hogy Franciaország már olyan régóta óhajtja a nyugalmat, hogy nem kellene az országot a külföld beavatkozásával való fenyegetéssel nyugtalanítani.

Több lap közlése szerint a minisztertanács foglalkozott Dreyfus megkegyelmezésének kérdésével, de határozat t nem hozott.

Páris, szept. 13. A rendőrség letartóztatta a rue Chabrolbeli ház portását, a ki Guérinét élelmiszerrel látta el. (M. T. I.)

Páris, szept. 13. Hír szerint Loubet elnök aláírta Dreyfus kegyelmi okmá. nyát s a további eljárást ellene megszüntette.

Hajószerencsétlenség.

Kiel, szept. 13. Ma délelőtt az őrsi gyakorlórajhoz tartozó Wacht egyik kazánja fölrobbant. Négy ember életét veszítette és négy könnyű sérülést szenvedett. (M. T. I.)

A spanyolországi mozgalmak.

San-Sebastian, szept. 13. A régenskirályné dekrétumot irt alá, amelylyel Viscaya tartományban felfüggeszti az alkotmányos jogokat (M. T. I.)

Transzvál.

London, szept. 13. A reggeli lapok jelentik Pretóriából: Az angol kormány távirata azt követeli, hogy a Transzválban lakó idegeneknek öt évi otthagás után megadják a polgárjogot, továbbá hogy az aranytelepek a volskraad negyedrésze erejéig képviselve legyenek és végül hogy a régi és az új burghereknek egyenlő jogaik legyenek. Ha a transzváli kormány ezeket a feltételeket elfogadja, akkor a két kormány megbízottjai konferenciára ülnek össze, hogy a kellő intézkedésekről tanácskozzanak. Ellenkező esetben a brit kormány fontolóra veszi az egész helyzetet és maga vet véget a bonyodalomnak.

Pretória, szept. 13. Chamberlain legutóbbi táviratát ma olvasták fel a volskraadban. A törvényhozók szótlánul fogadták a táviratot, csak Tosen és néhány más tagja a háznak, szakította félbe a fölolvastat néhány közbeszóval. A hivatalos körök nézetéről egyelőre még semmi sem szivárgott ki.

Fokváros, szept. 13. Pretóriából ideérkezett nem hivatalos jelentések szerint Transzvál elfogadja Chamberlain legutóbbi feltételeit, a melyek alapul szolgálhatnak olyan tárgyalásokra, a melyek lehetővé teszik a békés megoldást.

Bloenfontein, szept. 13. Egy idevaló lap a legjobb forrásból értesül, hogy a transzváli kormány elfogadja a fokvárosi konferenciára szóló meghívást és hogy a büroképviselőiben valószínűleg Joubert, Wolmarans és Fischer, az oranjei végrehajtótanács tanács tagja fog résztvenni a tanácskozásban.

Határrendezés Dél-Amerikában.

New-York, szept. 13. Ideérkezett jelentés szerint Bolivia elfogadta a bolíviai és brazilliai terület határának akként való kiigazítását, hogy a két állam területét a Cunhától Gomezig húzott vonal állapítja meg. Azt hiszik, hogy ez a határkiigazítás a jövőre nézve elejét veszi minden bonyodalomnak. (M. T. I.)

A vámtarifa.

New-York, szept. 13. A kamara állandó tarifabizottsága jelentésében a Németországba, Franciaországba és Olaszországba szánt kávéra kivetendő kiviteli vám mellett foglalt állást. Ez a vám háromszor akkora, mint az áru értéke. A vámhatóság hírszerít változó tarifát tervez azon nemzetek számára, a melyek Braziliának kedvezményeket nyújtanak. (M. T. I.)

KÖZGAZDASÁG.

Az osztálysorsjáték tegnapi húzásánál a következő számok sorsoltattak ki: 30.000 koronát nyert: 54150. — 10.000 koronát nyert: 67246. — 5000 koronát nyertek: 1279 67244 68668 98013. — 2000 koronát nyertek: 4285 12153 16827 18268 21835 22648 26075 27249 30471 31683 37666 46658 49482 59745 65347 78184 79859 82325 83454 87137 88501. — 1000 koronát nyertek: 2046 7684 7752 10699 13594 15368 19530 19998 22802 24464 86187 27334 31989 33073 34683 35310 40438 42998 45575 48621 50305 51373 51517 52198 54845 55938 56517 62073 62717 63961 68480 70836 74351 74815 76642 79889 80569 88480 84030 85645 86864 86923 94116 94347 94849 95618 95771 96620. — 500 koronát nyertek: 1160 3246 4218 6255 6298 6687 7317 8284 8996 9075 10704 12384 13075 13119 13778 14553 15834 17254 18725 19306 10330 22063 24907 25896 26709 26859 28152 28701 29094 29989 30858 33664 34562 34714 35993 37606 38455 39069 40637 41254 41898 44837 44940 45534 48362 48536 50047 50667 51397 52264 53505 44606 55468 56643 57088 58618 61046 62345 63976 65026 66209 68769 69940 70056 71565 71789 72246 73885 77439 80436 81791 82055 82749 84786 85233 85938 85960 87735 88432 88462 91011 93638 96563.

A többi kihuzott számok 200 koronát nyertek.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántul eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, szeptember 13.

Az irányzat szilárd.

Osztrák hitel	—	—	—	—	—	373.
Magyar hitel	—	—	—	—	—	385.50
Allamvasut	—	—	—	—	—	347.75
Rimamurányi	—	—	—	—	—	345.53

B é c s, szeptember 13.

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. szeptember 13-án

A szerkesztésért felelős:

Látványos bohóság 3 felvonásban, 15 képben, énekkel és táncszal.

232 3-4

Érvényes 1899. évi május 1-től.

A *-gal jelzették feltételes megálló helyek.

Nyomatott laptulajdonos: Szent-László-nyomda részvénytársaság nyomdájában Nagyváradon.